

Sagsnr.
2021 - 7816

Doknr.
500195

Dato
06-12-2021

Bilag 1. Sammenfatning af resultater

Nedenfor følger en sammenfatning af resultaterne af fire rapporter på området for voksenansvar og ungdomskriminalitet.

1. Evaluering af lov om voksenansvar for anbragte børn og unge

Baggrund

Et bredt politisk flertal i Folketinget indgik i november 2015 "Aftale om rammerne for voksenansvar over for anbragte børn og unge", som fulgte op på aftalen om udmøntning af satspuljen for 2016. På baggrund af aftalen blev lov om voksenansvar vedtaget d. 31. maj 2016 og trådte i kraft d. 1. januar 2017.

Evalueringen belyser, om voksenansvarsloven har givet de fagprofessionelle i de anbringende kommuner og på anbringelsessteder samt plejefamilier en sådan klarhed over ansvar og handlemuligheder, at de handler i overensstemmelse med lovens indhold og intentioner. Herudover ser den på, om de fagprofessionelle i de anbringende kommuner og på anbringelsessteder med voksenansvarsloven har fået de nødvendige redskaber til at drage omsorg for og beskytte anbragte børn og unge.

Afdækkede problemstillinger

Rækkevidden af omsorgsforpligtelsen i § 3

Evalueringen viser, at der er en del uklarhed om, hvad almindelige plejefamilier må. Plejefamilierne og socialtilsynene angiver, at det er vanskeligt at fortolke rækkevidden af omsorgsforpligtelsen i § 3. Det efterspørges, at det bliver tydeliggjort, hvilke indgreb der efter § 3 må foretages med henblik på at sikre den daglige omsorg.

Opkvalificeringsforløb for almindelige plejefamilier

Blandt almindelige plejefamilier angiver over 80 pct., at de ikke har deltaget i opkvalificeringsforløb. I interview med socialtilsyn fremhæves det, at der med indførelsen af voksenansvarsloven ikke var indtænkt informations- og opkvalificeringstiltag over for almindelige plejefamilier. Det påpeges, at især almindelige plejefamilier ikke i samme grad som øvrige anbringelsessteder har organisatorisk støtte, der kan bidrage til at igangsætte sådanne initiativer, samtidig med at evalueringen viser, at et fokus på opkvalificering bidrager til forebyggelse af magtanvendelser.

Indberetningsskemaer

En gennemgang af indberetningsskemaer viser, at der som oftest mangler en udtalelse fra barnet eller den unge i forbindelse med indberetninger af magt og indgreb. En stor del af institutionerne oplever desuden udfordringer med, at indberetningerne skal sendes til den anbringende kommune senest 24 timer efter hændelsen. Der gives udtryk for, at det kan være svært at nå at inddrage alle parter, samtidig med at barnet eller den unge skal have lov til at falde til ro, før barnet kan og vil komme med en udtalelse. Derudover kan det være en udfordring at overholde tidsfristen, hvis lederen er gået på weekend.

Mangler indimellem de nødvendige redskaber til at drage omsorg og beskytte de anbragte børn og unge

Evalueringen viser, at medarbejdere og plejefamilier i store træk vurderer, at voksenansvarsloven giver de nødvendige redskaber til at sikre den daglige omsorg for anbragte børn og unge. På tværs af typer af anbringelsessted svarer 83-98 pct. i høj grad eller i nogen grad til dette spørgsmål. For alle typer anbringelsessteder er det hyppigst angivne svar dog i nogen grad (50-67 pct.), hvilket viser, at forholdsvis mange oplever, at de indimellem mangler nødvendige redskaber til at sikre omsorgen for de anbragte børn og unge. På to af de delvis lukkede afdelinger oplever man f. eks., at grænsen på 30 dages tilbageholdelse pr. år ikke altid er tilstrækkelig. På åbne institutioner oplever man bl.a. også indimellem at mangle redskaber til at beskytte selvmordstruede eller selvskadende børn og unge.

Reguleringen af brug af mobiltelefoner

Både medarbejdere og plejefamilier udtrykker særligt udfordringer relateret til kontrol med mobiltelefoner og sociale medier. Mange giver udtryk for, at de mangler handlemuligheder på dette punkt i forhold til at sikre omsorgen for barnet eller den unge. Medarbejdere og ledere fremhæver, at den uhensigtsmæssige brug af mobiltelefoner bl.a. fører til, at børnene og de unge mangler ro og søvn, hvilket har konsekvenser for deres udvikling under opholdet. De anbragte børn og unge fristes desuden nemt, når de bruger telefonen, hvorfra de kan få adgang til salg af stoffer.

Andre væsentlige resultater

Voksenansvarsloven vurderes at have gjort en forskel

Evalueringen viser, at anbringelsessteder og socialtilsyn generelt oplever, at voksenansvarsloven har bidraget til et øget fokus på at undgå magtanvendelse samt har haft en positiv betydning for håndteringen af magtanvendelse og konfliktsituationer.

Kendskab til loven og lovens klarhed

Evalueringen viser, at voksenansvarsloven overordnet set har givet en sådan klarhed over ansvar og handlemuligheder, at de kan handle i overensstemmelse med lovens indhold og intentioner. Mellem 78 og 100 pct. af de adspurgte angiver, at de kender loven. Blandt almindelige plejefamilier vurderer dog kun 38 pct., at loven er klar og tydelig.

Opkvalificering i reglerne i voksenansvarsloven

78 pct. af medarbejderne på delvis lukkede institutioner har deltaget i et kursus om reglerne i voksenansvarsloven. På de sikrede og åbne institutioner er det henholdsvis 63 og 51 pct., der har deltaget i et sådant kursus. Blandt almindelige plejefamilier er det alene 19 pct., der har været på kursus i reglerne i voksenansvarsloven.

Iagttagelse af generelle principper for magtanvendelse

Evalueringen peger på, at magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten generelt først forekommer, når alle muligheder for frivillig medvirken er afprøvet, og at det ikke erstatter omsorg og en socialpædagogisk indsats, samt at proportionalitetsprincippet iagttages.

2. Evaluering af delvis lukkede afdelinger

Baggrund

Med satspuljeaftalen for 2010 blev partierne enige om at oprette delvis lukkede døgninstitutioner, samt at institutionstypen efterfølgende skulle evalueres. Den første delvis lukkede afdeling blev oprettet i 2013. På nuværende tidspunkt

findes der fem delvis lukkede afdelinger, som alle indgår i evalueringen, og ingen selvstændige delvis lukkede institutioner.

Evalueringen skal belyse, hvorvidt delvis lukkede afdelinger med deres særlige beføjelser lever op til formålet om at kunne fastholde de unge i et positivt pædagogisk behandlingsforløb. Endvidere er formålet med evalueringen at opnå viden om denne type af afdelinger, deres målgrupper, indholdet af den pædagogiske behandling på afdelingerne samt indsatsens resultater i forhold til de unge samt eventuelle udfordringer.

Afdækkede problemstillinger

Manglende positiv udvikling for målgruppen

Evalueringen viser, at de børn og unge, som har været anbragt på en delvis lukket afdeling, også har det svært efter anbringelsen. Evalueringen indikerer, at det er vanskeligt at skabe en positiv udvikling for målgruppen, som varer ved på sigt, og som ligeledes slår positivt igennem i uddannelses-, beskæftigelses- og kriminalitetsstatistikkerne. Fire ud af 10 børn og unge genanbringes samme år, som anbringelsen på en delvis lukket afdeling ophører, størstedelen dog i en åben anbringelsesform, hvilket kan betragtes som en positiv udvikling. Tre år efter anbringelsen er kun en lille andel i gang med en ungdomsuddannelse, få er selvforsørgende, og ni ud af ti af de unge, der havde en strafferetlig dom inden anbringelsen, har fortsat den kriminelle løbebane.

Manglende myndighedsafgørelse

Evalueringen viser, at kommunerne ikke får truffet de myndighedsafgørelser efter voksenansvarslovens §§ 12 og 13, der er en forudsætning for, at personalet på afdelingerne kan fastholde og tilbageholde de unge. Blandt de kommuner, som har anbragt et barn eller en ung på en delvis lukket afdeling i perioden 2013 til 2017, er det kun en fjerdedel, som også har truffet beslutning om tilbageholdelse, og en fjerdedel, der også har truffet beslutning om fastholdelse.

Tilbageholdelse i forbindelse med afrusning

Halvdelen af lederne og medarbejderne i spørgeskemaundersøgelsen angiver, at de er helt eller delvis enige i, at de delvis lukkede afdelinger bør have mulighed for at tilbageholde målgruppen i længere og flere perioder, end loven aktuelt giver hjemmel til. Dette er særligt relevant i forbindelse med afrusning i begyndelsen af eller under en anbringelse.

Opkvalificering af medarbejdergruppen

Især ledernes vurderinger af den samlede medarbejdergruppes kompetencer indikerer, at der er behov for opkvalificering i forhold til forebyggelse af magtanvendelse og deeskalering af konflikter. I interview med ledere og medarbejdere gives der dog ikke udtryk for et generelt lavt niveau. Medarbejdernes vurdering af egne kompetencer viser, at lidt over halvdelen af medarbejderne føler sig godt klædt på til at forebygge magtanvendelser og håndtere konflikter, før de udvikler sig (58 pct.), og til at håndtere selve situationen, hvor det er nødvendigt at anvende magt eller foretage indgreb (55 pct.).

Andre væsentlige resultater

Overordnet gives der en intens og struktureret behandlingsindsats

Evalueringen viser, at de delvis lukkede afdelinger i nogen til høj grad tilbyder de anbragte børn og unge i målgruppen en intens og struktureret behandlingsindsats, der er kendetegnet ved en overordnet miljøterapeutisk ramme. I forlængelse heraf peger evalueringen på, at de delvis lukkede afdelinger i nogen grad formår at fastholde målgruppen i et positivt behandlingsforløb ved hjælp af de særlige beføjelser til at tilbageholde og fastholde børn og unge samt en kvalificeret socialpædagogisk indsats.

Brugen af de delvis lukkede afdelinger

I 2019 var belægningsprocenten over 90 pct. for alle afdelingerne. I adspurgte 63 kommuner har 43 kommuner benyttet muligheden for at anbringe et barn eller en ung på en delvis lukket afdeling. De unge er gennemsnitligt anbragt 11 måneder på en delvis lukket afdeling.

3. Ydre sikkerhed og efteruddannelse – Afdækning blandt sikrede og delvis lukkede afdelinger

Baggrund

Den 29. juni 2018 blev der indgået en politiske aftale om "en reform af indsatsen mod ungdomskriminalitet – alle handlinger har konsekvenser" mellem den daværende regering (Venstre, Liberal Alliance og Konservative), Socialdemokratiet og Dansk Folkeparti. Som en del af denne aftale er der igangsat to undersøgelser om indsatsen over for anbragte kriminalitetstruede unge.

Af aftalen fremgår det, at det skulle undersøges, om der er behov for at styrke den eksisterende ydre sikring af og sikkerhed på nogle af de sikrede eller delvist lukkede døgninstitutioner, herunder udendørs videoovervågning, så det sikres, at de unge ikke forlader institutionen uden tilladelse (rømning) og mulighederne for, at der kan smugles f.eks. euforiserende stoffer eller våben ind på døgninstitutionen, minimeres.

Endvidere skulle det undersøges, om der er behov for yderligere opkvalificerende efteruddannelse til personalet på de sikrede og delvist lukkede institutioner i bl.a. konflikthåndtering, magtanvendelse og regelgrundlaget herfor.

Afdækkede problemstillinger

Sikkerhed og indsmugling

På både de sikrede og delvis lukkede institutioner er indsmugling af våben og stoffer en problemstilling. Et par forstandere efterspørger i den forbindelse yderligere tekniske hjælpemidler i form af eksempelvis kropsscannere til at minimere indsmuglinger. Det skal dog understreges, at dette behov langt fra kommer til udtryk blandt alle forstandere.

Opkvalificering af medarbejdere

Godt fire ud af 10 medarbejdere på sikrede institutioner vurderer, at de som medarbejdergruppe i høj grad har de faglige, relationelle og personlige kompetencer, der er nødvendige i forhold til institutionens målsætning og målgruppe, mens det er godt halvdelen af medarbejderne på de delvis lukkede institutioner, som vurderer dette. Medarbejderne på både de sikrede og delvis lukkede institutioner angiver samtidig, at yderligere kompetenceudvikling vil mindske omfanget af konflikter og magtanvendelser og understøtte anbragte børn og unges udvikling og trivsel.

Både på sikrede og delvis lukkede institutioner anvendes der vikar på daglig eller ugentlig basis. Knap 40 pct. af medarbejderne på sikrede og ca. 30 procent på delvis lukkede institutioner vurderer imidlertid, at vikarerne kun i mindre grad eller slet ikke har de nødvendige faglige, relationelle og personlige kompetencer i forhold til målgruppen.

Ungemålgruppen har ændret sig på de sikrede institutioner

Det fremhæves særligt, at ungemålgruppen har ændret sig til også at omfatte unge med svære psykiske udfordringer/diagnoser, ligesom ungegruppens sammensætning med uledsagede mindreårige udlændinge, unge der har banderelationer og unge med udadreagerende adfærd også fremhæves.

Socialtilsyn, forstandere og medarbejdere fremhæver især et behov for yderligere kompetencer i forhold til konflikthåndtering i forhold til anbragte unge med udviklingsforstyrrelser, herunder autisme.

Andre væsentlige resultater

Ydre sikkerhed på sikrede døgninstitutioner

Rømning

Forstanderne har for 2018 beskrevet fire rømningshændelser, hvor syv personer har forsøgt at rømme. Forstandere, driftsherrer, socialtilsyn og medarbejdere vurderer generelt, at forstærket ydre sikkerhed ikke vil kunne hindre rømninger fuldstændigt.

Euforiserende stoffer og våben

I 2018 blev der fundet euforiserende stoffer på alle sikrede døgninstitutioner og våben på to af de sikrede døgninstitutioner, typisk på halvårlig basis eller sjældnere. Det generelle billede på tværs af vurderinger fra forstandere, driftsherrer, socialtilsyn og medarbejdere er, at forstærket ydre sikkerhed ikke vil kunne hindre indsmuglinger fuldstændigt. Et par forstandere efterspørger dog yderligere tekniske hjælpemidler i form af eksempelvis kropsscannere til at minimere indsmuglinger.

Sikkerhedsforanstaltningernes effekt på trivsel

Flertallet af forstanderne på de sikrede døgninstitutioner vurderer, at yderligere ydre sikkerhed vil have negative konsekvenser for muligheden for at styrke de unges trivsel og udvikling. Knap halvdelen af medarbejderne er af samme opfattelse.

Ydre sikkerhed på delvis lukkede døgninstitutioner

Rømning

Forstanderne på de fem delvis lukkede døgninstitutioner har oplevet tre eksempler på rømningshændelser i 2018. Forstandere, driftsherrer, socialtilsyn og medarbejdere vurderer generelt, at forstærket ydre sikkerhed ikke vil kunne hindre rømninger fuldstændigt.

Euforiserende stoffer og våben

Forstanderne er i højere grad end de øvrige aktører af den opfattelse, at forstærket ydre sikkerhed kan hindre indsmuglinger, og tre delvis lukkede døgninstitutioner fremhæver et behov for kropsscannere.

Sikkerhedsforanstaltningernes effekt på trivsel

Et flertal af forstanderne ved de delvis lukkede institutioner vurderer ikke, at yderligere ydre sikkerhed vil få negative konsekvenser for muligheden for at styrke de unges trivsel og udvikling.

4. Indsatsen på åbne døgninstitutioner og opholdssteder – for børn og unge der er kriminalitetstruede eller har begået kriminalitet

Som led i aftalen om en reform af indsatsen mod ungdomskriminalitet blev det besluttet, at der skulle foretages en kortlægning af indsatsen over for unge, der har begået kriminalitet og er anbragt på åbne døgninstitutioner. Kortlægningen har afdækket hvilke rammer, strukturer og pædagogiske tilgange der anvendes til denne målgruppe. Der er endvidere blevet set på praksis for anmeldelse af vold og trusler mv. Kortlægningen tager udgangspunkt i praksis på otte åbne døgninstitutioner og opholdssteder.

Det blev ligeledes besluttet, at der sideløbende med kortlægningen skulle foretages en vurdering af, om det vil være hensigtsmæssigt at skabe mulighed for, at åbne institutioner efter ansøgning til Socialtilsynet – og efter en konkret vurdering – kan få adgang til at anvende f.eks. døralarmer eller andet sikkerhedsudstyr. Formålet skal være at passe på den enkelte unge.

Afdækkede problemstillinger

Sikkerhedsudstyr

Omfanget og anvendelsen af sikkerhedsudstyr varierer på tværs af stederne og målgrupperne. De fleste steder har lidt eller intet sikkerhedsudstyr. Af de tre anbringelsessteder, hvor de anvender flere typer af sikkerhedsudstyr, er det blandt andet de to anbringelsessteder, der har åbne pladser i tilknytning til delvis lukkede pladser.

Formålet med det sikkerhedsudstyr, som anbringelsesstederne anvender på nuværende tidspunkt, er forskelligt. Et af de oftest nævnte formål er at sikre de unge og personalet mod udefrakommende, hertil anvendes udendørsbelysning og overvågning af biltrafikken. I forlængelse heraf nævnes også videoovervågning som et middel til at få kendskab til, når unge piger fra anbringelsesstedet, som har udfordringer med gråzoneprostitution, rømmer eller bliver hentet i bil af udefrakommende.

På fem ud af otte anbringelsessteder vurderer ledere og medarbejdere, at de ikke har behov for yderligere sikkerhedsudstyr i forhold til at sikre de unge og personalet. På to af anbringelsesstederne nævner de, at de godt kunne ønske sig, at de havde mere udendørsovervågning.

Overlevering

Undersøgelsen viser, at det varierer meget, om der finder en overlevering sted, når de unge flyttes mellem anbringelsessteder. Det skyldes blandt andet, at skift imellem anbringelsesstederne ofte ikke er planlagte, og at relationen mellem den unge og medarbejderne på det tidligere anbringelsessted kan være blevet overbelastet. Det fremgår, at overlevering mellem anbringelsesstederne har betydning for det pædagogiske arbejde med de unge, og at det betyder noget for de unges oplevelse af kontinuitet og tryghed i anbringelsen, at der sker en overlevering. Overgange fra sikrede afdelinger er en undtagelse, da skiftene til åbne anbringelsessteder som hovedregel er planlagte.

Euforiserende stoffer

Næsten alle anbringelsessteder oplever udfordringer med stoffer. Det eneste anbringelsessted, der ikke oplever udfordringer med stoffer er særligt målrettet kriminalitetstruede unge, som også har problemer med sen udvikling eller mental retardering.

Andre væsentlige resultater

Pædagogiske tilgang

Anbringelsesstederne tager afsæt i den samme pædagogiske tilgang i arbejdet med samtlige unge uanset den enkeltes anbringelsesgrundlag. Ifølge anbringelsesstederne er den faglige tilgang relevant for alle deres unge uanset den enkeltes anbringelsesgrundlag. Det skyldes, at de unge ikke kun er kriminalitetstruede, men har en række andre problemer foruden kriminalitet. Det er således alene beføjelserne, der knytter sig til enten åbne eller delvis lukkede pladser, som er forskellige.

Den faglige tilgang

Undersøgelsen viser, at der er en række fællestræk ved de forskellige faglige tilgange på de otte anbringelsessteder. Anbringelsesstederne arbejder

overordnet med at skabe forståelse for og ændring af uhensigtsmæssig adfærd og tankemønstre hos den enkelte unge. Derudover er et fællestræk, at den faglige tilgang tilpasses den enkelte unge mest muligt.

Anmeldelse om vold

På alle besøgte anbringelsessteder anmeldes vold mod medarbejdere, hvis truslen bliver opfattet som reel, dette også i tilfælde, hvor det ikke medfører fravær for medarbejderen.

Handleplan

Fælles for anbringelsesstedernes arbejde er, at de tager afsæt i den kommunale handleplan, der er udarbejdet for den samlede kommunale indsats til den unge. Der ses dog stor forskel på, hvordan de otte anbringelsessteders planer for indsatsen indgår i det pædagogiske arbejde med de unge. På nogle af anbringelsesstederne er der praksis for at se på handleplanen sammen med den unge og eventuelt i medarbejdergruppen løbende. På andre af stederne anvender de ikke planen i det daglige arbejde med de unge.